

De balsamo dialogus. In quo verissima balsami plantae, opobalsami, carpobalsami, et xilobalsami cognitio plerisque antiquorum atque juniorum medicorum occulta nunc elucescit ... / [Prosper Alpini].

Contributors

Alpini, Prosper, 1553-1617

Publication/Creation

Venetiis : Sub signum Leonis [Erèdi di Curzio Trojano Navò], 1591.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/uu5p9ukx>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Unable to display this page

Unable to display this page

Unable to display this page

K

Revised Edition of the

PROSPERI ALPINI

MAROSTICENSIS DE ERNST PERMSTADTER

M. D. C. C. I.

DE BALSAMO DILOGVS

IN RVS. VERISSIMA CALLIAM

placis, apud Alant, carobus, am, et xibit, in

regno pleriq, antiquorum exp. inuicem

medicamentis, inuicem, inuicem, inuicem

AD ILLVSTRIS. ET EAPIENTISSIMOS

ACADEMIAE ACAD. HINE C. R. A. T. O. R. E. S.

VENETIIS

Sub Signo Libr. J. P. J. C. I.

Dr. Ernst Darmstadt

76051
PROSPERI ALPINI
MAROSTICENSIS
MEDICI

DE BALSAMO DIALOGVS.

*IN QVO VERISSIMA BALSAMI
plantæ, opobalsami, carpobalsami, & xilobalsami
cognitio plerisq; antiquorum atq; iuniorum
medicorum occulta nunc elucescit.*

AD ILLVSTRISS. ET SAPIENTISSIMOS
PATAVINAE ACADEMIAE CVRATORES.

VENETIIS.

Sub Signum Leonis, M. D. XCI.

PROSPER ALPHEUS
DE BALSAMO DIABOLICO
AD ILIACI ET SAPHIRI
AC LITHI ET SAPHIRI
ET ANCISSO R. P. O.
M. D. C. L. X. C. I.

VENETIS
Sub Signatur Leonis, M. D. X. C. I.

ILLVSTRISSIMIS
AC SAPIENTISSIMIS
SENATORIBVS

FRANCISCO PRIOLO
DIVI MARCI PROCVRATORI,
ZACHARIAE CONTARENO,
AC LEONARDO DONATO
EQVITI

Patauina Academiae Curatoribus.

PROSPER ALPINVS. S. D.

ANTAE laudis Senatores Illu-
strissimi, balsami plantam apud an-
tiquos, iunioresq; medicos fuisse le-
gimus, ut eius oleum seu succus,
(quē opobalsamum Graeci appellant)
in toto terrarum orbe, ut diuinum
quodam auxilium habitus atque celebratus fuerit. Vul-
gus etiam rem aliquam vehementer ad sanitatem ac-

commodatam, balsamum vocare solet. Et quidem nihil in uniuersa simplicium medicamentorum sylua præstantibus, & dignius inueniri proditum est: neq; id hercle immerito. Quibus enim in arte medendi versatis ad vlcera, vulneraque sananda illius virtus est ignota? quantam lethalibus venenis, scorpionumque ictibus, & viperarum morfib; obsistat? Quibus etiam huius succi nobilitas, in peste, pestiferisque febribus arcendis mira efficacia est occulta? quandoquidem regum corpora eo olim imputria seruari multorum testimonio constat. nonne putridæ febres sæpe sunt hoc ademptæ præsidio? Quid? nonne ex balsamo hominis corpus à cute ad viscera usque iuuari experientia docuit? Mulieres eo sibi illitam faciem pulcherrimam efficiunt, obortasque in cute rugas abigunt. Atque hinc iuuentutem diu seruari vulgatissimum est. Et ut paucis rem colligam, ac perstringam, caput, stomachum, hepar, lienem, mesenterium, pulmones, renes, vesicam, uterum, spinam, nervos, musculos, articulosque omnes plurimum iuuat: Etenim obortam oculorum caliginem abstergit, visumq; vitiatum, vel deperditum restituit; aures dolentes & in ipsis tinitum sanat. Præterea conuulsis, epylepticis, vertiginosis, resolutis atq; tremantibus mirum in modum prodest: tum respirandi difficultati, tussi, orthopnoæ, pulmonum frigiditatibus, fluxionibus, & doloribus subuenit. Stomachi calorem valde fouet, auget

auget, atque roborat, & iccirco eius cruditatibus, ac flatibus à diminuto calore excitatis presentaneum est auxilium. Meseraicarum vero à iecore, ac liene venarum obstructions aufert, regiumque morbum curat. Interceptam sepe urinam prouocat, calculosque valenter frangit, & ipsos à renibus abstergit, atque per urinam expellit. Uterum magis, quam cetera membra respicit, atque omnibus eius à frigidityte abortis malis prestantissime succurrit; Menses cit, partus: secundasque educit, praefocationibus & flatibus tuto medetur. Et quod non minus à multis desiderari, atque expeti solet, faeminam ipsam ex causis effectam sterilem, fecundam reddit. Cumque tam eximie balsami dores existant, ab antiquis etiam preclarissimis medicis olim memoriae tradite, mirum non est tantopere Romanis Imperatoribus Vespasianis caram eam arborem extitisse, eiusque causa ab ipsis cum Iudeis aliquando dimittatum fuisse. Maximum usum in medicina habuisse succum, fructus, ac ligna apud omnes liquido constat. Perficit enim multorum antidotum compositiones, praesertimque Theriacam, atque Mithridaticum, quae à nostris eo sublato, non sine artis dedecore parantur. Cum haec aliquando hic inueniri posse ignorent, audacissimeque oblaturum sepe ipsis huius arboris verum succum, fructus & ligna, vera esse negent. Non possum igitur non multum presentem balsami calamitatem cum huiusce temporis

medicis dolere; cum & si in multa Italia loca ex Aegypto, ac Syria huiusce plantae succus, fructus, lignaque nunc vere comportentur, haec tamen agnoscere nostri medici renuunt, quinimo plerique affirmant hoc tempore veram balsami plantam nusquam gentium inueniri, minimeque eius succum, fructus, & virgas (quae opobalsamum, carpobalsamum, & xilobalsamum Graeci appellant) ad nos veras comportari. Atque horum alij asserunt fieri quidem non posse, ut veri opobalsami satis, cuius quantitas non pauca saepe in his locis circumfertur, inueniatur, cum Aegypto, ac Syria balsami plantis omnium consensu nunc careant, quando etiam priscis seculis ex tota Aegypto multis iisdem plantis referta modicum quippiam illiusce liquoris haberetur. Alij ex Faelici Arabia huc illum delatum scientes syncerum esse opobalsamum negant, asserentes solum Aegyptum, ac Syriam illum olim habuisse, neque alibi inuentum plantarum scriptores prodidisse. Hisque rationibus persuasum est eis syncerum opobalsamum his temporibus non reperiri, quod si aliquando sibi à quibusdam ex Aegypto, vel Syria venientibus offeratur, eos inidentes negant verum esse, atque à se reijciunt, & in parandis Theriaca Mithridatio, & alijs nobilissimis compositis eo haudquaquam uti volunt. Quod ego cum mea quidem sententia pessime, ac non sine artis magno dedecore ab ijs factum iudicauerim, cumque ad nos legitimum succum

succum arboris, quæ à priscis herbarijs balsamus appellata
est, ligna atque fructus ex pluribus locis asportari certò
sciam, non potui non summopere istorum ignorantiam,
ac errorem summum admirari, & huius eos erroris ad-
ductis rationibus redarguere, cum præsertim medicos om-
nes Aegyptios, Arabes, & Syrios eundem succum,
fructusque eosdem, atque eadem ligna uno omnium con-
sensu citra ullam contradictionem, vel hæsitacionem in
componenda Theriaca, Mithridatio, alijsque nobilibus
antidotis, commendare, atque arripere cognouerim: qui
alium unquam fuisse opobalsamum, neq; alios fructus,
aut alia ligna ad medicine usum recepta, atque apud il-
los usitata affirmant. An verò quis Aegyptijs, Sy-
ris, & Arabibus in eorundem medicamentorum cogni-
tione, usu, & experientia præferendos contendet Italos
nostros? qui neque locum in quo arbusculum vixerit, ne-
que alibi illum viuere inspexerint? an potius illis cre-
dendum erit, qui in eodem loco cum istac planta multos
annos vixere, & illam sepe sepius tum viderunt, tum
sedulo obseruarunt? Quando etiam primi Baleſſan plan-
tam eam nominarint. Quo nomine alij omnes & Græ-
ci & Latini libentissime vsi sunt. Cum igitur illi Ita-
lis, cæterisque omnibus nationibus in huiusce plantæ suc-
ci, fructuum, & virgarum cognitione iure præferantur
atque hæc vera ab ipsis credantur; & pro legitimis, ac
veris ad omnia componenda medicamenta utantur,

suc-

succumque ex Aegypto, vel Syria huc aduectum, nobisque interdum oblatum uerum opobalsamum esse affirmant: Cur et nos iisdem uti, atque in medicina usum eadem recipere recusemus, potiusquam aliud pro ipsis ad componenda medicamenta substituere? Hincque multi mirari non debent si Theriaca, Mithridatiumque huiusce temporis antiquam amplius illam prestantiam, ac nobilitatem non retineant, neque eximia illa vires à seniore Andromacho decantatae conseruentur.

Hac fidens estu per rura vagabere Cæsar

In Lybico quamuis progrediare solo.

Quis enim medicorum erit, qui à viperis, Aegyptijsque cum aspidibus, tum scorpionibus, vel ab alijs huiusmodi serpentibus demorsos sola Theriaca vel Mithridatio curare hac ætate confidat? vel horum spe aconitum, vel napellum, vel toxicum innoxie assumere audeat? Unde est, quod Theriaca vel à nostris omni cura, ac diligentia confecta magnis illis careat omnino dotibus? Nisi quia antidotum hoc multa desiderat ingredientia, quibus antiquis illis temporibus parabatur. Inter quæ principem sanè locum obtinent opobalsamum, carpobalsamum, atque xilobalsamum, quorum loco nostri pharmacopoeia alia medicamenta substituunt. Quamobrem multi Aegyptiacam Theriacam longe prestantiorem prædicant, quod vera ac recentia nuper dicta medicamenta in eius compositione recipiantur. Id igitur ego,

cum

cum in Aegypto aliquot annos medicina causa moratus, animaduertissem, vereq; cognouissem vera illa medicamenta ad nos ex ijs locis non raro asportari, quae à nostris non sine componendorum medicamentorum ingenti iactura ab usu medicinae reijciuntur, falsaque vel adulterata esse dicuntur. Deceui veritatis cognoscendae studio, de balsami planta, succo, fructibus, & virgis, quae sunt ad medicinae usum à veteribus medicis litteris tradita, atque nunc apud nostros ferè obsoleta, librum olim in Aegypto conscriptum, quo omnium istorum cognitio comprehenditur vobis Illustrissimis, ac Sapientissimis viris legendum ac spectandum dicare; Ex quo balsami veritate perspecta ac cognita operam detis, ut haec praecleara medicamenta uestra omnium opera, ac auctoritate ab omnibus medicinae amatoribus dignoscantur, atque in pristinum medicinae usum reuocentur. Anno salutis humanae. M. D. XC.

Unable to display this page

parum deficere dubitantes. Ne itaque istorum desiderio me obsequi nolle videar, libellum hunc prius emitte-
re non sum veritus. Hancq; huius celeris editionis causam
Candide lector veram esse putato. Interim libros alios
de medicina Aegyptiorum vocatos (si modo hunc meum
libellum medicinae studiosis aliquo pacto arrisisse intel-
lexerim) propè diem in lucem venturos expectabis. Tu-
que etiam quo animo ego balsami disputationem hanc
veritatis tantum agnoscenda studio, atque iuvandi desi-
derio sum prosecutus, eodem legendam accipies.
Vale.

B A L S A M I
R A M V M.

Unable to display this page

D E B A L S A M O

mo mane hic te recipias. ABDACH. Te nunc hic conuenisse, valde lætor, quando iam diu te exoptauerim videre, ac tecum colloqui, Tibi optata hæc sit dies, Ego vt viridarij huius amœnitate, suauissimoq; florum cassiarum odore, auraq; matutina frigidiuscula me aliquantulum recrearem huc accesseram. ABDEL. Cur vero viridarij istius plantas vndiq; obseruas, neq; te humi stratum sub ficus huius Aegyptiæ latissimis ramis conspicio, vt quietius ita tum animum, tum etiam corpus recreares. ABDACH. Oculos hinc inde dimouebam, si aliquam balsami plantam viuentem potuissẽ inspicere, cuius odore eximio olfactu animales spiritus delectassẽ, Quas custodum negligentia exaruisse comperi, quod satis ægre patior, plurimumq; me tedet hoc viridarium illis nunc carere plantis, multumq; ornamenti hac de causa hic deesse videtur. ABDEL. Ne te ob id excrucies, quandoquidem sæpe aliàs aliunde asportatæ, atq; hic insertæ plantæ perierint, quæ nunc fortasse, alijs adhuc iussu præfecti aduectis, citò renouabuntur, vt sæpe aliàs factum est. Sed quem video ad nos venientem? An Alpinus Veneti Consulis Medicus? ABDACH. Ipse est, cui nos obuiam ire honestum est, quod humanus hic sanè vir est, atq; affabilis. ABDEL. Quid istud est Alpine, quod nos te hic nunc offendimus? tuus aduentus pluuijs de causis est nobis iucundissimus. ALPIN. Viridarium hoc spectandi gratia huc me contuli, vobisq; pro vestra erga me humanitate plurimum debeo, neq; parum gaudeo, quod ambos vos hic offenderim, iam diu enim vos videre desiderabam, nec immeritò cum vos pluribus nominibus tantopere obseruem, Neq; est quod vestram ego nunc in arte medica doctrinam coram extollam, neque quantum à vobis in ea profecerim, vel didicerim. ABDEL.

homines nominatim cognoscere, at ipsorum potius rationes audire, quibus negant hoc tempore balsami arbores, atque ipsarum succum fructus, & virgas apud nos inueniri, id vero incaptæ disputationi sat erit. Horum siquidem non pauci existunt, qui non modo ad nos in Italiam prædicta vera comportari negent, sed arbores quoque, è quibus illa colliguntur prorsus perijsse prædicent. Quam sententiam valde auxere Amatus Lusitanus medicus in alijs non spernendus, & Nicolaus Monardus Hispanus, qui Syriacum atq; Aegyptiacum balsamum perijsse affirmantes aliud genus balsami in Occidentalibus Indijs nasci, prodiderunt. Balsamumq; à Dioscoride Theophrasto, Plinio, ac a multis alijs herbarum antiquis scriptoribus celebratum, ac descriptum eò affirmant perijsse, quod prædictorum antiquorum scriptorum testimonio constet, olim duobus tantum Iudeæ viridarijs cōcessum fuisse, vt inter cæteros Plin. & Theoph. testantur, postea verò quam Iudea à Ptolæmeo primo Rege Aegypti, ac à Vespasiano deuastata est, balsamum in uallem Hiericum appellatam transplantatum fuisse, ibique vixisse Iustino, Strabone, Solinoq; Polysthore id affirmantibus, statuunt. Et ab Artaxerse Persarum rege primo, ac mox à Romanis Adriano Cæsare rursus tota ea ragione bello euerfa prorsus balsami plantas perijsse. Tandemq; in Aegypto paucas hoc in viridario adseruatas vixisse. Quo in loco non tantum priscis sæculis balsamum vixit, sed multo etiam postea, quasi ad hæc vsq; tempora plantam hanc hic conseruatam fuisse asserant. Nunc vero, à multis, qui hoc tempore Aegyptum peragrarunt hic quoq; demum eam aruisse, confirmatur. Qua hic extincta, cum Dioscorides, aliq; in Iudea tantum, & Aeypto balsamum vixisse prodiderint, cui dubium erit nusquam gentium

eam

D E B A L S A M O

eam amplius inueniri posse? Ex quo succum, fructus, vir-
 gas, pro vero opobalsamo, carpobalsamo & xilobalsamo
 ab Aegypto, vel Syria in Italiam asportata vera esse quo
 pacto affirmabimus? Merito igitur hæc omnia falsa nos
 affirmasse videmur. Hincq; tanta incredulitas, ac per-
 tinacia inuasit eorum animos, ut potius in erroribus
 perseverare, veraque sibiipsis oblata rejicere, quam opi-
 nionem mutare velint. A B D E L. Vix me continere
 potui, quin susceptum tuum sermonem interromperem
 usq; adeo animum aduersus illos concitasti meum, nul-
 lis rationibus, sed meris nugis balsami omnes plantas,
 periisse opobalsamumq; etiam carpobalsamum, & xilo-
 balsamum ad nos inuentum falsum esse asserentes, ut tan-
 ta illorum impudentia excitus, quasi quid loquar ne-
 sciam, ac ne differam illis respondere, dico, ac edico tibi
 balsami frutices neque etiam in Aegypto planè periisse,
 dici posse, quando sæpe iussu præfecti Cayri, quem Bessâ
 appellât, plântæ multæ ex felici Arabiæ delatæ in isto viri-
 dario inserantur. Et nunc vix tertius agitur annus, cû Mes-
 sinoris per id temporis Aegypti præfecti iussu, quadragin-
 ta è Mecha aduectæ, hic insertæ fuerunt, quæ tamen cum
 per annum vixerint, rursus custodum negligentia perie-
 re, quæ facillè etiam denuo renouari possunt. In Arabiæ
 vero multis locis innumera propemodum magno cum il-
 liusce gentis lucro, aluntur; neq; satis diu est, quod apud
 Arabes utilitas, & lucrum hoc cognoscitur, etenim opo-
 balsami quantitas multa in Orientis loca comportatur,
 quibus in locis eum succum in summo pretio esse, multi
 ex Arabibus nunc Cayrum habitantibus, narrant. Cu-
 ius succi lucro ab ijs cognito omnes certatim multas bal-
 sami frutices ex arenosis, montuosisq; locis in morbida
 viridaria transferre conantur. Quamobrè ibi innumera
 licet

pulcherrima balsameta cernuntur. Lege tamen ijs popu-
lis interdictum est, ne præter fîscum quis eam plantam
ferere queat, neque succum, vel flores, vel ramulos,
vel fructus sine publico mandato quis capiat. Idemq;
ibi de balsami arboribus, atq; hic de cassijs solutiuis ac-
cidit. Solet etenim hic alicui cassiarum negotium lo-
cari, & ideo non licet quenquam cassiam ex arbore ca-
pere, vendere, emere, aut emptam aliquo deferre.
Quod itidem de balsamo in Arabia locis obseruari, ex
Arabum relatione planè constat. At quid illi Aegyptia-
rum ac Arabicarum plantarum ignari herbarij dicent
duobus tantum locis quippè Aegypto ac Syriæ balsa-
mum olim (Dioscoride, Theophrasto, Plinio, Iustino-
que id docentibus) concessum fuisse? quasi aliorum an-
tiquorum scriptorum testimonio non constet in pluri-
bus alijs etiam locis olim huiusmodi plantam vixisse,
nonne Diodorus Siculus 2. historiarum libro, in qua-
dam Valle Arabiae balsamum nasci, & non alibi memo-
riæ prodidit? Constantinus vero in lib. de gradib. ait, na-
sci in India, & Ioseph etiam in lib. 8 de antiq. Iudaicis, Sa-
bam Reginam balsami plantam ex Arabia in Iudeam tu-
lisse, Salamoniq; eâ dono dedisse, ex qua ibi aliæ postea
plantæ propagatæ fuere: & Strabo in lib. suæ Geograph.
16. hæc scripsit: His, proxima est felicissima Sabeorū terra,
quæ maxima natio est. Apud hosthus & myrrha, & cin-
namomum nascitur in ora etiam balsamum, & alia quæ-
dam herbula valde odorata: Necnon & Pausanias idē in
lib. 9. his verbis confirmavit, dicens: De viperis vero ijs,
quæ in Arabia inter balsami arbores versantur diuersum
quidē accepi. Id huiusmodi est. Sunt balsami arbores eæ
quæ myrthi stirpis magnitudine. Folia illis, qualia her-
bæ amaraco. Theophrastus vero in Asia etiam nasci

B prodidit.

D E B A L S A M O

prodidit. Incolæ quoque Basiliæ montis Libani olim
 Alexi Græcis imperante in quodam loco illius montis
 Solis ortui exposito balsami plantas non paucas, è qui-
 bus tantum opobalsami suscipiebatur, quantum in Ae-
 gypto hic colligi consuetum fuerat, diu vixisse narrant.
 Ex quibus certe sciri potest olim non solum Aegyptum
 ac Iudeam, sed etiam felicem Arabiam, & alia loca bal-
 samum aluisse atque habuisse. Præterea verum quoque
 hoc esse ex me audies non in Aegyptum ex Iudea, vt ali-
 qui somniarunt, ipsum venisse, sed ex Fœlici Arabia
 semper fuisse delatum: Aegyptiumq; solū veluti neq; Iu-
 daicum, nunquam proprium, ac natium ei fuisse, in
 his locis balsamum perpetuò peregrinam plantam ex-
 titisse haud leue inditium est, eam vbique viridaria tan-
 tum aluisse, in ipsisq; tantum vixisse, vt Theophrastus,
 Plinius, Strabo, ac Solinus meminerunt. Plinius enim
 „ hoc hysce verbis significauit, dicens: Sed omnibus
 „ odoribus præfertur balsamum vni terræ Iudeæ concef-
 „ sum quondam in duobus tantum in hortis vtroque re-
 „ gio, altero iugerum viginti non amplius altero paucio-
 „ rum. Theophrastus vero hæc dixit: Balsamum in Val-
 „ le Syriæ prouenit. Eius arbusta duo tantum affirmant,
 „ alterum viginti iugerum, alterum multo minus: & Stra-
 „ bo de balsamo vallis Hierici, hæc etiam memoriæ tradi-
 „ dit: Vbi & regia est, & balsami viridarium, quæ arbor
 „ aromatica est, & fruticosa Cytiso & Terebintho perfi-
 „ milis. Quid? nonne omnes obseruant plantas peregri-
 „ nas in viridarijs tantum ali, ac custodiri, quædam uerò
 „ ex patrijs tametsi etiam in viridarijs aliquando seruen-
 „ tur, nihilominus multa alia loca inculta, syluestriaque
 „ iisdem sponte natis non carere obseruantur? At pere-
 „ grina in viridarijs tantum magno studio, ac diligentia
 „ aluntur

aluntur & conseruantur, quòd in incultis, syluestribus
que locis sponte nasci, neutiquam conspici solent. Hic
vero balsami plantam perpetuò aduenam, vel peregrin-
nam fuisse, & perpetuò ex Fœlicis Arabiae locis adue-
ctam, plures vnà nobiscum Cayrum nunc habitantes
certa fide confirmare poterunt, qui omnes plantas, bal-
sami quas hætenus hoc habuit viridarium, exinde com-
portatas fuisse varijs temporibus obseruarunt. Multo-
que labore, ac custodum diligentia vixisse, facileque ex
leuissima etiam causa aruisse, quibus arefactis alias rur-
sum ab illis locis extractas, hic insertas renouatasque &
hoc modo alternatis vicibus balsamum in hoc viridario
hætenus conseruatum fuisse. Nemo plantas tanto la-
bore ac diligentia in viridarijs adseruatas patrias dicet,
quando patriæ vbique sponte nascantur, crescant, ac
nullo labore in proprijs locis uiuant. Ex quibus nos
planè certi esse debemus balsamum nūquam Aegyptijs
ac Syris patrium fuisse, cum in viridarijs ibi multa dili-
gentia, ac cura semper fuerit custoditum: quod tamen
de Arabia Fœlici, cum balsamum ibi perpetuò viuat mi-
nimè videtur dicendum, nullibi etenim nunc, quòd
sciam, huiusmodi planta nisi Fœlici tantum Arabiae
concessa, reperitur. Quam regionem Diodori Siculi,
Strabonis, Pausaniaque testimonio, vt nuper dictum
est, constat balsami olim feracem fuisse, quæ eodem
modo etiam nunc innumeras eius plantas sponte natas
alit. Quam balsami fertilitatem omnes Aegyptij atque
aliarum nationum homines annis singulis Mecham Fœ-
licis Arabiae urbem adeuntes veram planè esse confir-
mant. Copiamque ibi opobalsami insignem annis sin-
gulis colligi, fructuumque non minus, & virgarum (cum
balsami frutices sæpe quotannis putent) quæ ad varias

D E B A L S A M O

orbis partes vendenda ab his demandatur. ABDACH. At istæ, quæ tu dixisti, vera esse concedentes, fortasse dicent, quam pro balsamo tu atque nostri Fœlicem Arabiam nunc alere inquirunt, non esse balsamum, sed aliam plantam. ALPIN. Notæ huius plantæ ab antiquis scriptoribus descriptæ ac memoriæ traditæ, istud rectè docere poterunt. Nam omnes conuenisse videntur, (ut ex te spero, me magis distinctè cogniturum) balsami plantam fruticem esse, non admodum magnum, folijs rutæ proximis, perpetuò virentibus, atque ex stipitis cortice scarificato liquorem in primis album, oleo similem eximio, acutoque odore præditum, manare. ABDACH. Millies tecum Abdella fruticem hunc ex Alpino descriptum me inspexisse in hoc uiridario scio; Verum qui huiusce plantæ notas quærat, quibus nam hominibus magis credere debeat, Italis ne, an nobis Aegyptijs, qui unà cum balsamo in hac ciuitate hætenus uiximus, eamque arborem sæpius in hoc uiridario inspicere potuimus. Nemo certe ita fatuus erit, qui hac de re vobis quàm nobis libentius credere, ac fidere maluerit. Hanc uerò plantam pro vera arbore, quæ ab antiquis balsamus appellata est, & in posterum memoriæ prodita nostri omnes Arabes hucusque constantissime habuerunt, Aliamque pro balsamo ab alijs monstratam nemo nostrum vpiam offendit, vel uidit, vel aliquem uidisse vnquam audiuit. His addo nomen huiusce plantæ, quod est Balesan à nostris ei fuisse impositum, à quo & Græci b littera carentes, b, in u, mutata βαλσαμον dixere, atque ab ipsis Latini Balsamum. Cur igitur Italis magis, quàm nostratibus de hac planta credendum erit quando à nostris & Itali, & Græci, vel nomen ipsius plantæ acceptum,

ptum, didicerint. Quapropter Balsami cognitionem à Dioscoride, Theophrasto atque ab alijs antiquis scriptoribus minimè petendam iudico, sed ab Aegyptijs, & Arabibus, qui loca, in quibus balsami plantæ omnium consensu olim vixerunt, habitarunt. Si Aegyptij, Arabes, Syri, atque alij omnes Arabica lingua vtentes medici citra vllam difficultatem talem fruticem nunc in Foelicis Arabiae locis cultis, atque incultis, domesticis, atq; syluestribus nascentem tanquam verum balsamum recipiunt, eodemq; tum succo, tum fructibus, tum uirgis, pro uero opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo, nemine ipsorum hæsitante ad componenda medicamenta, utuntur: Cur Itali etiam atque alij aliarum nationum medici ab illis, qui magis quam nostri sunt in ea cognitione, eoq; usu, exercitati, ac docti idem facere recusant? Certe indignum facinus est, uos hanc ueritatem non fateri, sed potius quo minus à multis ea dignoscatur, operam dare. ALPIN. Hæc doctissime à uobis prodita fuisse arbitror, ueruntamen quoniam cum medicis, pharmacopolisque incredulis disputatio agitur, quæso si quid aliud apud uos utique sit, quod hanc ueritatem ad huc etiam illustrare possit, ne uos me istud quoque docere, pigeat, ut postea quam ego in patriam Deo concedente, rediero, facilius id incredulis illis hominibus possim suadere. ABDEL. Cum anno à Beatissimæ Virginis partu MDLXXV. Petro Michaeli viro Clarissimo, pro Serenissima Veneta Republica consulatum hic agente Eunuchus Messir dictus Aegypti Præfectus, Cayri ciuitatis huius quæpiam loca inuideret, huncq; præsertim locum el Matharia nunc upatum deuotionis gratia (quando hanc in proximam domunculam olim Beatissimam Virginem cum puero filio Herodis

D E B A L S A M O

rodīs iram fugiendo se recepisse, multosque annos in
 ea mansisse omnes Aegyptij opinentur, atq; ob id hunc
 locum in summam habeant venerationem) singulis heb-
 domadis die Veneris is Præfectus, sacrum, veneran-
 dumque hunc locum visitans, viridarium hoc proxime
 positum aliquando animi gratia ingressus vidit omnes
 balsami plantas custodum negligentia aruisse, qua re
 commotus, ut è Mecha quadraginta plantæ afferrentur
 curauit, eamque operam cuidam militum, ac peregri-
 norum duci, Mecham singulis annis deuotionis gratia
 proficiscentium Haly Bei nomine locauit, qui mihi ad-
 modum domesticus, atque familiaris fuerat, eumque sæ-
 pe ex renum calculo pessime ægrotantem inuiseram, ac
 curaueram, plantasque illas quadraginta præcisis ramis
 detulit, quæ in consueto huius viridarij loco insertæ fue-
 runt, dumque fererentur ego vnâ cum Paulo Mariano
 eo tempore pro Gallorum Rege Consule medicinæ
 quoque causâ mihi familiari, atque cum multis etiam
 Cayrinis medicis in re plantaria valde exercitatis inter-
 fui. Ex ipso autem Haly Bei Cayrum reuerso veri opo-
 balsami binas vntias dono habui, atque ab alio, qui post
 hunc illud iter confecerat vntias tres. Horrem Bei
 alius Carauanæ peregrinorum dux meus amicissimus,
 cuius in domo sæpe tum ipsius, tum aliorum causâ medi-
 cinam feceram, peregre anno M D LXXX. Mecham
 profectus, atque sic à me rogatus, attulit multa femi-
 na, & ramulos eximium odorem spirantes, atque mul-
 tum opobalsami partim à Seriph Mechæ acceptum,
 cuius modicam portionem dono dedit Francisco Priu-
 lo, tunc temporis Cayri pro Veneta Natione Consu-
 le Clarissimo; & partim ab ijs, quibus balsami nego-
 tium locatum est, emptum. Postmodum Scander qui-
 dam

dam & ipse dux militum Medinam Foelicis Arabiae urbem pro pratore à Bassa missus, mihi non minus quam alij, medicinae causa familiaris, atque etiam quia ex Insula Zacintho à Segurorum familia ortum duxerat, balsami recentes ramos fructus, ac succum misit, ac per litteras sua manu scriptas, significauit proprijs manibus ibi ea collegisse, quæ omnia apud me adhuc asseruantur. Omnes prædicti nobiles Turcæ vno ore affirmant, prope Mecham, & Medinam, in montibus, planis, cultis, atque incultis locis innumeras balsami plantas sponte natas spectari. plurimasque etiam in arenosis, sterilibusque locis, quæ tamen vel nihil, vel minimum succi producebant. Multa tamen semina ferunt, quorum multa copia ad nos quoque uendenda mittitur. Quales sunt in monte arenoso apud Bedruniam Villam posito. Nihil hæc, atque aliæ in arenosis, sterilibusque locis viuentes opobalsami ferunt, ideo incolæ eas excerpunt, atque pingui in solo inferunt, foecundissimasque reddere student. Addunt apud omnes Arabes veterum memorijs constare, passim in pluribus Foelicis Arabiae locis innumeras sponte nascentes, atque crescentes balsami plantas perpetuò vixisse, nunquamque illa loca ijs caruisse. Non multum temporis tamen esse, cum plurimi eas colere lucri causa cæperint, cum opobalsami facultas ac vires ad quam plurimas Orientis regiones cesserint. Narrant ad huc iidem omnes Arabes, vti balsami succo, fructibus, ac virgis ad componenda ipsorum omnia medicamenta, atque ad alios medicinae vsus, quæ eadem planè existunt, quibus Aegyptij Syri ad usum nunc recipiunt, quæque à vobis varia in Europæ loca hinc aduecta, negliguntur, atque reiiciuntur, falsaque eorum multi te auctore pertinaciter, ac inutiliter esse disputant.

D E B A L S A M O

disputant. ALPIN. Ex his quæ te vera dixisse arbitror me non parum pudet, quod cum illis tot annos in tanto errore permanserim, quem ex te nunc probè cognovisse fateor. Cupio igitur plantam hanc suis notis à te quoque describi, in quam attollatur magnitudinē, quilibusque floribus, & fructibus observata à vobis sit, quo pactoque etiam ab ea planta opobalsamum distillet, sponte ne, an, ut multi dixere arte potius elicatum.

ABDACH. Hic nullas, quas ego viderim, crescere, flores, vel semina tulisse vnquam spectare potui, etsi succus interim paucus à cortice stipitis scarificato aliquando distillauerit. Verum hac de re Abdellà audiamus, qui hæc exploratius, & reliqua docebit. Interimque dum loquimur, mandes velim mancipio tuo, ut no-

bis hic è domo tua ramum plantæ prædictæ

deferat, ut Alpinus noster verum bal-

sami Ichonem videat. ABDEL.

Rectè mones, libenterque fa-

ciam. ALPIN. Ego

vero utrique ve-

strum mul-

tas hac

de

causa gratias referam. Mi-

hique istuc acceptis-

simum sem-

per erit.

PLAN-

PLANTÆ, QVÆ AB ANTI-

*quis Arabiæ medicis Balesan, à Græcis**βάλσαμον, & à Latinis Balsamum vo-**cabatur, fructuum, succiq; de-**scriptio. Cap. III.*

A B D E L L A.

BALSAMVM arbusculum est, quod cre-
 scit ad altitudinem hanne, vel ligustri, vel cy-
 tisi, folia paucissima gerens rutæ proxima,
 non tamen ijs candidiora, vt Diosc. docue-
 rat, sed potius colore viridi subalbido, perpetuoq; viren-
 tia. Eius lignum gummosum leneque apparet, colore
 exterius sub rubro cuius ramuli eodem colore conspi-
 cui sunt longi, recti, graciles paucis folijs inordinatim
 referti, foliaque simul terna, aut quina, aut septena alæ
 adnata, aliquo pacto etiam lenthisci foliorum æmula.
 sunt ramuli odorati gummosi, digitisque contrectati
 eis tenaciter adhærentes. Flores fert paruos albos, aca-
 ciæ proximos, ternos singulis alis appensos, quasi in um-
 bellæ forma, summe odoratos, à quibus semina proma-
 nant, flaua folliculis nigris subrubescens contenta,
 valde odorata, intusque humorem flauum melli perfi-
 milem habentia, sapore sub amaro, parumque acri lin-
 guam ferientia, opobalsamumque redolentia, Terebin-
 thi fructuum figuræ, & magnitudinis æmula, extrema
 aculeata, & medium crassum obtinentia. Cui descri-
 ptioni maxime quadrare videtur illa quæ fuit à Constā-
 tino Aphricano tradita, quæ his verbis apud ipsum in

C

libro

Unable to display this page

per etiam dixi, mutatur, oleique crassitie cernitur, qui postea longo temporis interuallo depuratur, nonnullisque annis tenuissimus euadit, atque clarissimus, ex viridique colore in aureum splendidissimum transit. Senio vero confectus crassus qualis terebinthina fit, qui si in aqua, vel lacte stilletur, statim confidet, multaque cum difficultate, & non nisi longo tempore denuo supra aquam fertur, tardissimeque in ea dissoluitur. Quare non secus quam in animalibus omnibus quatuor constituuntur ætates, quæ in ipsis maximam differentiam faciunt, non secus ballami succo, quod opobalsamum dicitur, proculdubio à nostris quatuor tempora tribuuntur. Quandoquidem ille succus ab arboris stipite continuo elicitus usque ad quintum circiter annum acutissimi, validissimi que odoris percipitur, leuissimusque usque adeo obseruatur, ut in aquam stillatus nihil, vel parum confidat, facillimeque diluatur, quod eius calor in annos infantia plurimus existens ei acutiem atque vehementiam præstet. Crassiori quoque substantia tunc cernitur, & turbida, quod cum multus in eo exuberet crudus humor eo ob calorem in ipso agentem valde agitato, instar urinae turbida quæ in pestilentibus febribus fieri solent, & quæ admodum puerorum corpora multa humiditate, atque multo calore prædita crassa, ac ferè tumentia videntur, ita opobalsamum in pueritiæ annis constitutum à multà humiditate excrementitia, cum validissimo calore in ipsa agente, crassum, ac turbidum apparet, quod in grandiori ætate ab ea purgatur, tenuissimumque fit, & aureo colore clarissimo spectatur, in quo statu, consistentia ipsius ætate continuata, conseruatur, posteaque calore eius nativo aliquatenus resoluta, ac imminuta, lenescens crassum instar terebinthina euadit, solitoque cum odore

D E B A L S A M I O

eximio tum leuitate deficit. Proinde neq; supra aquam enatat, neque multum, & suauiter olet. Hæc q; de balsami planta, fructibus, lignis, succo tibi dicta sufficiant.

ALPIN. Quæso ne te pigeat, ad nonnulla adhuc quæ a nostris balsami descriptioni repugnantia proferuntur, respondere, ac satisfacere, quando ea non parum huiusce plantæ cognitam veritatem obscurare, ancipitesq; nos reddere videantur. Antiqui etenim omnes balsami scriptores inter se in illiusce plantæ, succi, fructuum virgarumq; descriptione discrepare videntur, ex quibus non videtur, tutum satis esse illorum cognitionem perquiri debere. Qui fuere in causa, vt nostri ipsorum traditionibus imbuti verum sibi oblatum opobalsamum, fructus, virgas, veras esse non crediderint.

A B D E L. Summum semper errorem esse putavi homines plantæ huius, succi, fructuum, virgarumque cognitionem à Dioscoride, Theoph. vel alijs antiquis scriptoribus velle exposcere, quando ista inter eos in scribendo fructice, succo, fructibus, & virgis, diuersitas certissimum ignorantia argumentum nobis fuerit. Ego sum huius sententiæ, neminem illorum fortassè accurate arborem hanc vidisse, ex audituque pleraque de eis ab ipsis litteris prodita fuisse. Olim enim non erat ita facile hominibus loca in quibus balsamum nascebatur, ex longioribus difficilioribusq; nauigationibus, quibus eo tempore antiqui utebantur, adire. atque in illa nauigare, proinde multa Dioscorides, Theophrastus, atque alij multi ex hominum potius relatione, quam ex inspectione de balsamo scripsere. Hincq; mirum non est si in pluribus nostri ipsorum sententiæ in hærentes decepti sint, quādo & ipsos à falsis aliorum relationibus deceptos fuisse putandum est. An non Dioscoridem, Theophrastum, atque alios affirmantes.

Balsa-

Balsami plantæ Aegyptum, vel Iudeam patriam fuisse, cum dixerint eam solum in Aegypto & valle Iudæe vivere, maximè errasse superius demonstratum est, cum illam plantam ex Aegyptiorum relatione perpetuò ex Arabia foelici in Aegyptum venisse certissimè constet? Ex quibus mirum quoque non esset in alijs eisdem deceptos fuisse, præsertimq; in succi fructuumq; cognitione. Hincque his herbarum scriptoribus omnes medicos pharmacopolasq; planè fidentes errasse mirari non debemus, quando non ab illis, vt etiam dixi, sed ab Aegyptijs, & Arabibus, qui tum primi balsamum cognouerunt, atque obseruarunt, tum etiam cum huiusmodi planta in eodem solo nati sint, atque eadem loca in quibus viuit & vixit balsamum, habitarunt. Sed quæ ea existunt, quæ nobis repugnent fac vt ex te iam audiamus.

ALPIN. Quæ de balsami arbore à multis olim litteris tradita fuere, nunc in medium afferam; Reliqua verò de succo, fructibus, virgis, ad vsum medicinæ memoriæ proditis posterius à me recensenda arbitror. Multa igitur, variaque de huiusce stirpis magnitudine, figura, situ folijsq; à multis prodita sunt, quæ non parum veritatem obscurant, hominesq; ancipites, ac rem hanc totam incertam efficiunt. Aliqui siquidem plantæ istius magnitudinem lycij, pyracanthæ, vel Cytisi, vel therebinthi magnitudini compararunt, vt Dioscorides, Straboq; dixerunt. Theophrastus vero dixit ea magnitudine balsamum spectari, qua magna mali punici arbor obseruatur. Iustinus similem piceis arboribus affirmavit, & Pausanias mirtho; Plinius, Solinus, atque Africæ descriptionis auctor viti, hanc plantam compararunt. De eius folijs non minor est apud illos diuersitas, deque arboris figura. Quando Dioscorides Theoph. Plin. Auicenas, Si-

meon

D E B A L S A M O

meon sēthus balsami folia rutæ proxima esse statuerint,
 & Pausanias amaraco, Iustinus piceis, Solinusque & au-
 ctor Aphricæ vitium folijs. De forma etiam vel figura ar-
 boris alij arbutum, alij fruticem faciunt. Plinius enim
 » de eo dixit: In totum alia est natura, quam nostri, ex-
 » ternique prodiderunt, quippè viti similior est, quam
 » myrtho; Quod etiam Solinum dixisse ab illiusce uer-
 » bis constat, quæ hæc existunt: Similes vitibus stirpes
 » habent: ac Iustinus; Siquidem palmeto & opobalsa-
 » mo distinguitur arborem opobalsami formam similem
 » piceis arboribus habent: & Strabo: Quæ arbor est fru-
 » ticosa Cytiso & Terebintho persimilis. Nonnulli etiam
 affirmant plantam hanc ali aqua, illaque tantum, quæ
 in proxima fonte illiusce proximæ domuncule scaturi-
 re cernitur, aiuntque miraculo id fieri, quando ipsa sit
 pluribus virtutibus prædita, quod Virgo Beatissima o-
 lim ibi multos annos morata ea aqua, tum ad potum,
 tum ad cibum, tum ad mundandos panniculos Yesu
 Christi pueruli vsa fuerit: ex quo tanta in veneratione
 omnes uiri mulieresque Aegyptiæ, Arabes etiam Maho-
 metis asseclæ eam habuerunt, ut ipsa ad multorum etiã
 morborum curationem confidenter vtantur. Multis-
 que ex longinquis, remotissimisque locis huc veniunt,
 ut ex huiusmodi aqua accipiant: quare nonnulli balsa-
 mum huius aquæ beneficio hætenus hic vixisse aiunt.
 Hæcque sunt, quæ de arbore isti dicunt. A B D E L.
 De balsami fruticis altitudine, figura, ac folijs ea quæ
 ex te nunc proposita sunt nihil veritatem hanc obscura-
 re possunt. Namque Dioscor. atque alij qui hanc plan-
 tam magnitudine similem esse lycio cytiso, terebintho,
 & pyracanthæ, affirmarunt minime errarunt, cum hæc
 omnia arbuta magnitudine non multum inter se diffe-
 rant,

rant, eisque planta balsami maior non sit, sed hic nullæ cernuntur arbores balsami, quæ ita magnæ spectentur, siquidem grandiores quas hic aliàs viderim non assurgunt ad maiorem trium cubitorum altitudinem. Audio tamen in Arabia solo eas plantas ad prædictorum arbusculorum altitudinem, & maiorem etiam excrecere. In Aegypto, & Arabia mali punici arbores parvæ existunt, ita, ut inter arbusculorum fruticumque numero ibi connumerentur, neque ad tantam assurgunt altitudinem, quales in Italia locis observantur. Quare neque Theophrastus reprehendendus erit, quod scripserit esse magnæ punicæ arbori balsamum simile, quando hæ nostræ Italicis longe sint humiliores. Iustinum vero quod picci arbori plantam balsami similem asserat deceptum omnino fuisse, credendum est. Ex ipsiusque verbis error apparet conspicuus, nam piccis arboribus balsamum similem esse dicens, subdit, & in vinearum more excoluntur: quis tamen nusquam vidit piccam arborem viti similem, & in vinearum more excoli? Inter quas quanta sit differentia non est, quod nunc demonstretur. Fuisse vero balsami plantam ramulis fruticosis, ac sarmentosis viti similem dubium quidem non est, ut neque etiam quemadmodum vites, annis singulis putari, quod sit admodum fruticosa, & sarmentosa. Non tamen quod ad folia attinet, viti ea planta est similis, cum folijs referta sit rutæ aliquatenus proximis, præsertim vero extrema tria foliola, quæ in singulis virgæ balsami alis cernuntur, quando ipsa simillima sint tribus ijs foliolis in extremo virgæ alæ rutæ positis; colore excepto: Neque absurdum est, Pausaniam dixisse balsamum folia habere amaraci æmula, quoniam suspicor ego ipsum plantam balsami non adultam, sed tantum

Unable to display this page

VERI OPOBALSAMI CO-

gnitio, unde sumatur, & qui ex anti-
quis verè hunc succum litteris pro-
diderint. Cap. IIII.

A B D E L L A.

QUID inquires Alpine de balsami planta ?
nonne à nobis probè, vt ueritas exige-
bat descripta est, de què eius folijs, flori-
bus, fructibus, ac virgis, quæ dicta à me
sunt uera tibi esse uidentur ? ALPIN. Omnia sa-
nè rectissime, ac uerissime es prosecutus, sed super-
sunt tamen quæpiam de succo quoque fructibus, ac
virgis dicenda, cum antiqui scriptores, qui de balsa-
mo scripsere, simul in horum descriptione inter se ni-
hil ferè conuenisse uisi sint, quorum diuersitas, vt de
arborè etiam nuper dictum est, fuit causa, vt multi
negarint, quæ pro opobalsamo, carpobalsamo, & xilo-
balsamo monstrantur, uera utique esse, nullumque ob
id ipsos credere, syncerum ac legitimum opobalsamum
ad nos asportari: de quo primo sermonem à nobis ha-
beri cupio, mox de cæteris. De opobalsamo igitur mul-
ti huius sunt opinionis, vt arbitrentur, syncerum ad nos
non aduehi, neq; iniuria, quando ex te descriptum opo-
balsamum, à nobisque sæpius inspectum diuersum sanè
videatur ab eo, quod omnes prisci rei herbariæ scripto-
res memoriæ mandarunt. In primis enim album mul-
ti ipsorum esse prodidere, Strabo siquidem dicebat:
eius corticem scindentes succum in uasis suscipiunt tena-,,

D ci lacti

DE BALSAMO

,, cī lacti persimilem: & Plinius succus ē plaga manat, quē
 ,, opobalsamum vocant eximia suauitatis, sed tenui gutta
 ,, ploratu lanis parua colligitur in cornu ex his nouo ficti-
 ,, li conditur crassiori similis oleo, & in musto candida.
 ,, Et Simeon Sethus vir in balsami historia alijs non post-
 ,, ponendus dixit: Succusque inde manabat omni oleo
 ,, uisu similis, quod ideo balsami oleum nominatur, suc-
 ,, cus his aggregatus vasculis excipiebatur, & id quidem
 ,, quod supernatabat album ac tenue erat, & ideo precio-
 ,, sius: Alij sunt rursus asserentes, hunc succum non esse
 tenue, sed crassum veluti qui dixere in conchis susce-
 ptum coagulari, Cum vero opobalsamum, quod tu
 descripsisti, & nos saepe inspeximus, vel viride, vel aureū,
 vel mellis colore obseruetur, interdumque turbidum,
 interdum clarum, ac tenue, aliquandoque vt terebinthi-
 na crassum cernatur, (nemo enim nostrum est, qui eum
 succum tot praedictis differentijs euariatum non vide-
 rit, scilicet oleosum viride, aureum ac melleum, clarum
 turbidum, tenue crassum) de ipso varios & dubios esse
 mirum non erit. ABDACH. Facile has ambiguitates
 noster Abdella ex animis nostris abiget. Praesertim cum
 harum explicatio ex ijs pendeat, quae dudum ipse attu-
 lit. Dixit enim opobalsamum iuxta eius aetates varias,
 variari & ipsum quo ad colorem, substantiam, perspi-
 cuitatem odorem, & leuitatem; continuoq; a stipite in-
 stillatum ac exceptum albo colore conspici, praesertim-
 que quod supra enatat, veluti minus quod subsidet, qui
 color paululo momento in subuiridem oleosum muta-
 tur, qui post quinquennium, vt superius etiam dictum
 meminimus aureus fit, ac demum senio confectus cras-
 sescens mellis colorem, obscuriorem tamen accipit.
 Tot etiam mutationes in perspicuitate, substantia, odore,
 leuitate

seuitate eius varias aetates facere alias dictum est, quando opobalsamum recenter eductum per quinquennium turbidum maneat, à quo tempore clarescere incipit, per decenniumque ferè ipsum clarissimum, ac vt aurum splendescere obseruatur; postea senescens turbidum rursum euadit. A stipite etiam statim exceptum tenuissimum est, pauloq; post parum crassescit, atque hinc Strabo dixit, susceptum in conchis coagulari, peractoque quinquennio, quod tempus pueritiæ datur, purgatur, facemq; in fundum vasis deponit, tenuissimumq; fit, & totidem geminatis peractis annis senescens crassum, crassiusque est, quo annosius. Odor non minus & sapor, in recentissimo validissimus est, in medio tempore odor fit suauior, thus ac terebinthum redolens cum suauiori tamen odoris fragrantia, sapor est subamarus acris atque adstringens. Demum in senio omnia hæc maxime remissa percipiuntur. Hincque Plinium deceptum fuisse arbitror, qui putauerit optimi huius succi lachrymam fricando percipi odoratam. Siquidem opobalsamum senio solummodo confectum inodoratum fit, vt tunc solum frictione dignosci queat. In principio etiam hic succus leuissimus est, qui quam maxima difficultate in aqua, vel alio liquore instillatus confidat, sed continuo in aquæ superficiem feratur, citoq; cum aqua dissoluitur: annis vero consistentiæ medio se habet modo, senescensq; colore eius imminuto crassescit, quo fit vt subito in aquam proiectus confidat, tardissimeq; sursum in aquæ superficie feratur, difficillimeq; ac tardissime cum ea dissoluatur. Hæcque etiam non ita concinna oratione, tamen ad tuarum difficultatum explicationem accommodata satis esse Abdella noster iudicabit.

ABDEL. Ego vero sic ea vera iudico, vt omnes, qui

Unable to display this page

& idem etiam facere aureum, & melleum. Perpetuo-
 que verum opobalsamum cuiuscumque coloris sit in a-
 qua, vel lacte stillatum, ac liquatum album spectabitur.
 Hincq; Dioscorides doctissime dixit: Quin etiam syn-
 cerus in aqua, aut lacte celerrime liquatur, coloreque
 lactescit. Nunquam quisquam opobalsamum visui non
 album, album esse iudicarit, quod tamen verum esse ex-
 perientia docebit, si inquam quis sinet stillatum in a-
 qua, liquari, ac coagulari, ipsum etenim liquatum su-
 pra aquam ita album redditur, vt uix ab aqua distingua-
 tur, sed paululo momento in ea coagulatur, eique in-
 star tellæ albæ incumbere, & in ea supernatare cernitur,
 manifestiorq; eius albus color fiet, si coagulatum stillo
 quopiam ab aqua eximatur, aut extrahatur. At cur ex
 albo tam citò in alium colorem mutatur? A B D E L.
 An quod lactei illiusce coloris substantia mollis, ac te-
 nuissima, quam citò resoluitur ac dissipatur, uel quia
 nondum eius calor præualidus in eum succum agendo
 ipsum turbauit. Idem in Zebet obseruatur, etenim sta-
 tim è testibus extractus lacte colore inficitur, pauloq;
 ebullire incipiens, uirescit, & tandem subnigrescit.

ALPIN. Rectè sunt à te hætenus explicata, &
 enarrata omnia: Nunc igitur ego idem à te
 fieri cupio, pro indagandis, ac docen-
 dis notis vel signis, quibus ue-
 rum à non uero, synce-
 rum ab adultera-
 to rectè di-
 stingua-
 tur.

DE BALSAMO

DE NOTIS, QUIBUS VERUM

*opobalsamum à non vero, Sincerum
ab adulterato tutò cognoscitur, ac
discernitur. Cap. V.*

ABDELLA.

HIS notis quisque probè ac exactissime verum hunc succum, à non vero, & legitimum ab adulterato dignoscet, neque ab aliquo ita facile decipi poterit, etenim succus is qui nondum ad senium, inclinare caperit, colore albo conspicitur (quod rarissime, & non nisi dum ipsum è stipite stillet, vel recentissime eductum videre contingit) vel viridis est, oleosus subturbidus oleoque substantia & colore valde similis, vel aureus fulgentissimus tenuissimus, atq; clarissimus. Qui sanè omnes has notas habebit, vehementis erit odoris, & quo magis etiam recens est acutioris, terebinthum cum alio suauiori odore redolentis, gratissimusq; olfactui erit. Gustu etiam subamarus, adstringens & modice mordens percipietur, lævis, diluiq; facilis, quæ nota, eo instillato in aqua vel lacte dignoscetur, lævis enim extabit, & vel nihil sub aqua morabitur, vel parum, & quasi continuo supra eam sursum assurgit. In qua citò diluitur, vel liquatur, nil vinctuosi retinens, vel oleosi, tenax, siue lentore aliquo præditus est. hisq; omnibus notis verum, sincerumq; opobalsamum semper omnibus apparebit. ALPIN. possit ne quis aliquod factitium oleum ita simile opobalsamo parare, ut eo multos decipiat. ABDEL. Sine dubio, cum Gal. suo tempore etiam ipsum usque adeo adulterari dixerit, ut uix adul-

adulteratum cognosceretur. Veruntamen quod adulteratur, necesse est, vt aliquo liquore, vel oleo, vel unguento vitietur. Dioscorides dixit opobalsamum vitia-
ri posse admisto teribinthi, cypri, lentisci, balaniq; un-
guento, & fusino, metopio, melle, cypriaque cera li-
quida. Serapio his addidit oleum rosaceum, myrti-
num, & de alcanna, quod cyprum appellant. Plinius
ex seminibus veri balsami, quæ vocant carpobalsamum,
extrahi simile oleum asserit, qua via multi ex ipsis oleum
exprimunt uero opobalsamo admodum simile; quod ta-
men ab eo discernitur amariore sapore, odoreque opo-
balsami longe obscuriore. Prodit etiam ipsum adulte-
rari posse oleo rosaceo, cyperino, lenthiscino, balani-
no, terebinthino, myrtino, resina, galbano, & cera cy-
pria, quæ sanè eadem existunt, quorû nuperrime Diosco-
ridem sub nomine vnguentorum meminisse, dictum est.
Sed forsitan melius ipse dixisset oleis, quàm vnguentis
adulterari posse, quod ille succus tenuis perinde ac oleû
sit, minimeque crassus nisi senio fuerit confectus. His
igitur opobalsamum vitia-ri potest, cuius maleficium la-
cile deprehenditur, oleoque adulteratum trifariam de-
tegitur, atque in primis, quod digitis contrectatum
nullo lentore, vel viscositate adhæreat, quando verus bal-
sami succus lentore, ac viscositate quapiam non carere à
nobis aliàs dictum sit, à multisque ex antiquis scriptori-
bus confirmatum, oleo siquidem resinarum omnium te-
nacitatem abigi omnibus manifestum est. In aqua præ-
terea instillatum supra eius superficiem orbiculorû for-
mis expandi nemo nostrum ignorat. Quod syncerum
opobalsamum non facere posterius docebitur. Demum
in panno oleo infecto macula relinquitur, quæ & diffi-
cile auferitur, & quotidie etiam magis maiorem in circu-
lum

D E B A L S A M O

lum expanditur, quod non fit in syncero opobalsamo.
 His igitur notis opobalsamum oleo vitiatum cuiq; pate-
 re poterit. His etiam comperietur vitium, si vnguenta
 iidem oleis composita misceantur, sed hoc amplius ijs
 aderit, quod in opobalsamo parui temporis spatio in-
 fundo vasis vnguenta fidere necesse est. Cera vero mi-
 stum comprehendetur turbido colore nunquam clare-
 scente. Melle etiam infectum dulcis sapor detegit, atq;
 ad ipsum, vt Plinius quoque testatur, muscas alliciet. Re-
 sina adulteratum in carbones instillatum nigriorē flam-
 mam edit. Syncerum vero his notis innotescet, namq;
 præter ea signa, quæ illum iuxta varias ætates præfer-
 re diximus, hæc etiam addidimus, scilicet præterquam
 quod sit validi odoris in aqua etiam stillatum, tametsi
 parvissima sit gutta, supra totam aquæ superficiem ex-
 pandi, eamque liquatum totam supernatare, ac obtege-
 re, atque in ipsa etiam citò coagulari, lactisq; colorem
 adipisci; ac non minus ex ipsa coagulatum totum stillo
 quopiam excipi, ac auferi, quodq; fustum in laneam ve-
 stem eam, vt oleum non inficit, quanquam ei adhæreat.
 Lacq; coagulat, etsi non ita vt coagulum facit, quia lac
 non perfecte coagulat, quinimo cum ipso coagulatur.
 ALPIN. Multo plura, quam tu de synceri opobalsami,
 ac vitiatu notis complexus es, apud multos leguntur.
 ” Dioscorides siquidem hæc vtiq; nobis prodiderat. Suc-
 ” ci probatio est, vt sit recens validi odoris, Syncerus,
 ” non ad acorem uergens, dilui facilis, lauis adstringens,
 ” ac modice mordens gustu. Et ubi ea à quibus opobal-
 samum potest adulterari meminerat, hæc subiunxit.
 ” Namque merus in laneam vestem fustus neque maculam
 ” facit, neque si eluatur notam relinquit. Vitiatus autem
 ” inhæret, & lac instillatus coagulat, quod adulteratur
 non

non efficit. Quin etiam syncerus in aqua, aut lacte ce-
 lerrime liquatur, coloreque lactescit, vitiatus vero olei
 modo innatat, se conuoluens, aut in stellæ modum dif-
 fundens, syncerus senescens crassescit. Deteriorq; red-
 ditur. Hallucinantur, qui aqua concretum pessum ire
 & ad ima fidere, arbitrantur, postea dissipatum superna-
 tare. Et Plinius ait syncerum inhærescere, & in repida
 aqua eius guttam coagulari & ad ima fidere, lac coagu-
 lare, & in vestem maculam non facere. Et Auicenas:
 lac coagulare, aquæq; ipsum misceri, & in ipsa densari,
 densatumq; conseruari, atq; à gossypio receptum ablui
 posse. Serapio eadem à Dioscoride iam recitata, de ip-
 so nobis prodidit. Simeon vero Sethus hæc & ipse scri-
 psit: At vero nonnulli hac ratione probant, quod fer-
 rum eo inunctum ignique ad motum incandescat, id
 quod & oleo camphuræ, alijsque dictis oleis accidit.
 Alij quod in aquam datum minime supernatet, sed sta-
 tim fundum petat, vere hoc quidem, sed enim quando
 hæc duo concurrunt, videlicet ferrum candeat, & in a-
 qua facile subsidat de eo statim arripe. Est enim legiti-
 mum, & non factitium. Scire autem præterea oportet,
 quod dum recens est, & in proprio vigore super aquam
 enatat actum ita probatur. Linteo in eo irrigato ac po-
 stea sublato à linteo totum recedit, non colorem, sed
 odoris duntaxat suauitatem illi relinquens. Hæc omnia,
 ac inter se admodum diuersa cum apud hos grauissimos
 plantarum scriptores legerim, atq; opobalsamum, quod
 tu vere syncerum affirmas apud me sit, non omniaque
 ab his scriptoribus de eo perdocta, reprehendet, qui-
 nimo aliqua sint, quibus ipsum planè non respondere
 videatur, quanquam enim ipsum recens sit, minimeq;
 ad vllum acorem vergens, validiq; odoris, oleosi colo-

E ris,

DE BALSAMO

ris, turbidum in primis eius annis obseruatum, mox clarum, aureum subamarum, adstringens, & modice mordens gustum, tenax, leue, dilui facile, lacq; coagulet, & linteum non inficiat, atque, vt ait Auicenas, aquæ etiam stillatum, misceatur, in ipsaq; coaguletur, supraque aquam coagulatum enatet, atque eo etiam ferrum, vt Serthus ipsum hac experientia cognoscendum voluit: inunctum probè in ignem positum candeat. Tamen, quod apud omnes prædictos antiquos scriptores affirmatur, quippè ipsum, lanæ, vesti instillatum aqua ablutum omnino ab ea abigi posse, nihilque ei adhærere, nunquam potui obseruare. Nullum enim reperitur opobalsamum, qd̄ instillatum in pannum ei aliquatenus nō adhæreat: ex quo ego etiam puto, nullum verum opobalsamum eam experientiam facere posse, quando ipsum, vt in alijs omnibus resinis obseruatur. (cum succus resinofus sit, inter resiuasq; possit sine errore recenseri) viscositatis ac lentoris non sit expers. Ex quibus valdetum de huius succi signo, ab antiquis ferè omnibus animaduerso dubius, an anceps. Cupioque tuam hac in re sententiam audire, vt in ea tandem acquiescam. **ABDEL.** Dignus es cum isto tuo scrupulo non parua reprehensione, qui vno signo magis quàm pluribus, quibus tuū opobalsamum omnibus probè respondere scis, fidere uolueris, quod neque verum signum huius succi dicendum esse puto, siquidem quo pacto hic succus lentoris, ac viscositatis non expers, (cum ipse nihil quidem aliud quàm resina quæpiā sit) lineo, vel laneo panno vel gossopio instillatum aliquantulum non adhærebint. Etenim non modo succus iste tenax est, sed ramuli quoque virides, si digitis contrectentur, eis proculdubio adhærent, quod non nos modo, sed etiam aliquos

quos antiquorum nouisse certum est, nonne Strabo dixit: Eius corticem scindentes succum in vasis suscipiunt tenaci lacti persimilem. Quid? nonne Plinius notas synceri opobalsami docens dixit? Succum balsami syncerum debere inhærescere. At ne amplius remorer desiderium tuum, paucis de nota hac à Dioscoride propo- sita dicam, quid sentiam. Puto enim syncerum opobalsamum non aliam ob causam, Dioscoridem, atque vna cum eo alios dixisse succum istum vestibus vel panno non adhærere, nisi vt nos docerent mistum aliquo oleo, vel quopiam vnguento hinc deprehendi, quoniam, vt ego nuper etiam vos docui (quod à plerisque oleo eo tempore vitaretur) oleo vitiatum in pannum instillatum, laneumque præsertim, quod facilius sit ad emaculandum, instar olei inficit, eiq; perpetuò non modo adhæret, sed quotidie magis in eo recepta macula augetur ac dilatatur. At syncerum, quamquam paululum panno etiam instillatum inhæreat, tamen ipsum vt oleum non inficit, neque maculam relinquit, quinimo secus atque oleum panno adhærescens quotidie decrescit, vique quo tandem omnino aliquo tempore sponte dissoluatur, atque euanescat. Quamobrem syncerum opobalsamum panno quidem, at non olei modo adhæret, neque aliquam maculam relinquit. Quod sæpe uobis meum opobalsamū in meam vestem instillatum ostēdit. Verum non debet hoc experiri in pannis ijs, quos vos in Italia paratis, nostris longe crassioribus, in quibus fortassè cum olim vestri hi crassi panni lana parati ex Italia huc non asportarentur, neq; nostri his, vt nunc faciunt, vterentur. Dioscorides in his periculum faciendum, non sentit, sed in nostris ijs longe gracilioribus. Clarius verò hoc signum Plinius docuisse est visus, cum di-

D E B A L S A M O

xit, & in veste maculas non faciat, non autem, ut in Dioscoride habetur, vesti non adhæreat. Verius fortasse Sethus opobalsami cognitionem ex hoc signo habendam tradidit, quod his verbis apud ipsum legitur: Linteo in eo irrigato, ac postea sublato à linteo torum recedit, non colorem, sed odoris, duntaxat suauitatem relinquens. Coeterum ex his, quæ ita diuerse de notis verum opobalsamum a falso distinguuntibus, apud diuersos antiquos scriptores leguntur, dubitandum non immerito à nobis existimo, hosce authores nunquam fortasse, neque viuentem plantam vspiciam offendisse, neque multo minus syncerum eius succum inspexisse, cunctaque potius aliorum relatione, quam vera obseruatione de eo ab his prodita fuisse. Qua de causa non ab antiquis scriptoribus, inter se de balsami historia discordantibus veritas hæc petenda esset, sed ab his populis, præsertimque medicis qui loca in quo balsamum, omnium scriptorum consensu, vixit, perpetuò habitauerunt, & sapissime obseruarunt. His etenim iure merito de ipso firmiter fides habenda erit. Hi sunt Aegyptij, atque Arabes, qui omnes vno consensu asserunt, hoc excepto opobalsamo, quod uos verum esse non creditis, nullum aliud vsquam vel in toto Aegypto, vel in tota Arabia, vel Syria, fuisse cognitum, aut vsitatum. Cuius veritatis clarissimum ac certissimum signum erit, aliud opobalsami genus ab hoc diuersò, apud Turcarum Regem ijs locis imperantem, atque apud plures Turcas, qui varijs temporibus his omnibus prædictis locis, præsertimque Aegypto præfuerunt, nunquam fuisse repertum, quinimmo apud hos inuentum idem planè esse cum nostro, atque nihil ab isto communiter recepto, differre. Rex enim Turcarum singulis annis à Seriph Mecha, atque

que Medinæ domino binas, & plures etiam opobalsami libras dono missas accipit, perpetuoque postquam Aegypto imperavit, ab ipso opobalsamum recepit. Quod sanè idem planè est cum eo quo omnes Aegyptij, Arabes, Syri, atque alij vtuntur. ALPIN. Verum dicis; Nam ego certo scio idem esse opobalsamum vulgo receptum cum eo quod apud multos dominos Turcas, Consules Venetos habetur, quibus à præfecto Aegypti, ac alijs nobilibus Turcis dono datum fuit, idemque cum eo, quod apud Serenissimum Franciscum Medicem Ducem Florentiæ à Turcarum Rege olim ei dono datum, hodie conspicitur. quod cum meo etiam opobalsamo ex Aegypto, ad prædictum Sereniss. Ducem anno superiori missio, rectè ab ipso comparatum idem planè esse, certum est. Quamobrem omnes, qui negant vulgo receptum verum esse, si ipsum cum opobalsamo comparent, quod apud multos extat, Venetos, olim huius loci Consules Clarissimos, atque apud alios plures, qui olim hæc loca peragrarunt, & opobalsamum à nonnullis Dominis Turcis acceptum illuc comportarunt, probè an ipsum verum sit, cognoscent. ABDEL. Multum tamen Auicenam admiror, qui dixerit à gossypio, hunc succum aqua ablui posse, cum tamen superius dixerit, ipsum in aquam instillatum coagulari ac densari: quod cum verum sit, quomodo in gossypio receptum, ac imbibitum aqua ab ipso ablui poterit? hoc enim fieri non posse cuique patebit. Est demum alterum opobalsamum ex seminibus balsami expressum, cuius etiam inter adulterata nuper recensuimus, quod pro vero succo opobalsamo aliquando venditur, quod tamen facile, vt dictum est, ex obscuriore eius odore, amarioreque sapore à vero diuersum ab his esse comprehenditur.

DE BALSAMO

henditur. Ac de opobalsamo hæc à nobis dicta sufficiant. Restat modo, vt de balsami fructibus, & virgis loquamur, quando multi quoque non desint, qui contendunt verum neque carpobalsamum, neque xilobalsamum esse.

VERI CARPOBALSAMI,

& xilobalsami cognitio, et consideratio. Cap. VI.

ALPINVS.

HACTENVS balsami plantæ, atque ab eâ educti succi ambiguitates omnes vir doctissime dissoluisti, veritatemque ita claram effecisti, vt de arbore, ac succo nostri amplius contendere non debeant, sed ipsum potius agnoscere, atque in vsum medicinæ restituere, quod quidem facientes summa laude digni erunt, tantum auxilium in vsum reuocantes, atque recipientes. Cum nemo nostrum dubitet multum veri opobalsami ex Aegypto, & Syria in Italiam comportari, quod facile à nuper adductis notis ibi an syncerum sit, cognoscetur. Restat modo, ut de eiusdem plantæ fructibus, & virgis, quod apud nostros dubij supersit ab illorum animis euellas. Quando vulgaria semina, pro vulgari falso carpobalsamo à multis recepta, quorum ad vos singulis annis multa copia aduehitur, verum esse antiquorum carpobalsamum me iudice etiam affirmandum sit. Animaduertendum tamen est, duplex genus carpobalsami circumferri & utrumque pro balsami seminibus apud nonnullos recipitur, quorum vnum semen est terebinthi magnitudine, atque

atque ferè etiam forma, rotundumq; & oblungum, ouo simile in extremis acutum, flauum folliculo nigro rubescente vndique contectum; Hocq; verum est antiquorum carpobalsamum. Alterum vero pseudocarpobalsamũ huic admodum magnitudine, colore, figuraq; est simile; differt tamen à vero, quia ipso est oblongius ex medietate tantum folliculo contectum est, nam illud extremum, quod suo pediculo appensum est, folliculo caret, minimeq; eo totum contegitur, sed tantum ad eius usque medietatem, de hoc vero, quod falsò pro balsami semine me iudice recipitur, non loquimur. quamquam odoratum sit, atque aromaticum. Illudq; fortassè esset, quod olim Dioscoridis tẽpore ex petra oppido Arabiæ pro carpobalsamo asportabatur, & quo verũ carpobalsamum adulterabatur, si piperis saporẽ præferret. De altero vero ab hoc prædictis notis discrepante, quod præsertim à falso differt, quia totũ folliculo suo contectum est, qñ falsi, vt iam dictum est, tantum medietas folliculo contecta appareat, à nobis sermo habendus est. Audio nunc Venetijs omnes pharmacopolas consilio excellentissimi collegij medicorum in cõponenda theriaca, atq; mitridatio pro veris balsami fructibus iuniperi fructus substituere. quod quanta dignum reprehensione sit, ac in quãto illi versentur errore vobis doctissimis viris nunquam latuit. Et vtinam nunc perspectis rationibus iidem non permittant sine his tanto artis cum dedecore (quando hæc omnia non sit difficile apud eos reperiri) Theriacam atque alia medicamenta amplius parari; sed vereor, ne magis in antiquis erroribus persistere, quàm rei veritatem amplecti velint. ABDEL. Quid? etiam ne fructus balsami, quorum in Italiam, aliaq; loca hinc copia multa aduecta, illis non deest, negant ve-

D E B A L S A M O

ros esse, atque pro eis in componenda theriaca aliisque
 medicamentis baccas Iuniperi substituunt? quid de te
 audio? pudet me tantorum medicorum, qui hos hactenus
 veros fructus neglexerint, minimeque his utantur.
 Sed quibus rationibus aducti, negant ista semina meri-
 to ex te pro vero antiquorum carpobalsamo recepta, ve-
 ros esse fructus balsami. An non ipsorum magnitudo co-
 lor & forma ad eos recognoscendos satis illis erunt?
 Theophrastus dixit: illos esse similes therebinthi fructi-
 bus magnitudine, figura ac colore. Et clarius Serapio
 ,, ex Dioscoridis mente hunc in modo eos descripsit: Et
 ,, granum quidem ipsius, quod nominatur carpobalsamū
 ,, est granum rotundum ad longitudinem aliquantulam
 ,, tendens ad acuitatem in ambobus capitibus in medio ve-
 ,, ro grossius. Cuius color tendit ad rubicunditatem, &
 ,, est plenum, graue, mordens linguam mordicatione ali-
 ,, qua non multa, & quando frangitur interius habet hu-
 ,, miditatem similem melli, & eius odor est bonus. Ac
 Dioscorides addidit hoc semen redolere opobalsamū.
 Certè, ut verum fatear, fructus balsami ab Italis tuis me-
 dicis, atque pharmacopeis neglecti, tum Serapionis de-
 scriptioni omnino respondere cognoscuntur, tum etiam
 notis à Theophrasto allatis, quando hi colore, figura, at-
 que magnitudine vere fructibus terebinthi proximi spe-
 ctentur. Serapio vero eos multo diligentius ac exqui-
 sitius declarauit, qui ipsos grana esse rotunda statuit, ob-
 longa, extremis acutis, & medio crassiore ad coloremq;
 subrubrum tendentia, graua plenaq; esse, ac modice gu-
 stum mordentia, quæ intus substantiam melli similem
 habent. Ex quibus notis vulgare carpobalsamum verum
 omnino esse certissime ostenditur, sed quamobrem isti
 negant hos, veros balsami esse fructus, scilicet carpobal-
 samum

samum antiquorum? ALPIN. Omnes vno ore prædi-
 cant prædicta semina non vna, at omnibus carere præ-
 dictis notis, quibus ea prædita esse Dioscorides omnium
 antiquorum in plantarū descriptione facile primus me-
 moriæ olim prodiderat, hisq; speciatim verbis. Quare[”]
 eligatur flauum, plenum, grande, ponderosum, mor-[”]
 dens gustu, feruens in ore modice opobalsamum olens.[”]
 Dicunt itaque istæc semina à vobis pro carpobalsamo
 monstrata non flaua, vt Dioscor. docuit, sed nigra sub-
 rubescentia spectari, vacuaque non plena esse, leuia &
 non graua, parua & non magna, neque gustum aliquo
 pacto mordere, neque opobalsamum olere. Hisque ra-
 tionibus negant illa semina verum carpobalsamum an-
 tiquorum esse, sed potius ea, quæ olim ex Petra oppido
 Arabiæ aduecta verum carpobalsamum adulterari Dio-
 scorides animaduertit, quod ipse hisce verbis docuit, di-
 cens: Adulteratur semine hyperico simili, quod à Pe-[”]
 tra oppido defertur, sed coarguitur magnitudine, inani[”]
 tate, virium ignauia, sapore piperis. Idemque ferè Pli-[”]
 nius testatum reliquit: atque hæc sunt aduersus balsa-
 mi vulgares fructus à quampluribus Italiæ, aliarumque
 nationum medicis, & pharmacopeis disputata. A B-
 DACH. Ex his duobus alterum verum esse arbitror,
 vel illos scilicet viros à te recitatos carpobalsami notas
 nunquam probè cognouisse, aut nunquam hos fructus,
 vel semina, quæ præ oculis omnes hi pharmacopolæ
 quotidie habent, inspexisse, quod si illi hæc aliquando
 inspexissent, ac rectè obseruassent, proculdubio fieri
 non potuisset, vt ex omnibus notis ipsos non agno-
 uissent, veros esse balsami fructus; quando nō solum fal-
 sum sit ipsos omnibus notis à Dioscor. traditis carere,
 sed ne vnam quidem illis deesse. Nam istæc semina sunt

F humi-

Unable to display this page

Unable to display this page

D E B A L S A M O

autem existunt, sarmentosa, tenues, fulvae, & recenter excisa, odorem opobalsami manifestissimum spirantes. Quem odorem eximium spirare à Theophrasto ac Serapione proditum est. His vero recentibus pharmacopai uti debent, cum paruo etiam tempore omni odore ac sapore destituantur; tanta est enim illius humidæ substantiæ, in qua odor, saporque fundantur, tenuitas, ut cito exoluatur, simulque cum ea sapor atque odor evanescat. ALPIN. Fascem recentissimarum virgarum Dominicus à Rege noster pharmacopola ab amico suo Turca, apud oppidum Sues, illuc Mecha aduectum habuit, qui tantum opobalsami odorem spirabat, ut eminus suauitas odoris cognosceretur, qui tamen paucis mensibus ferè omnino exolutus est. Multas virgas recentes habui, quæ apud me adhuc asservantur; quas comparatas, cum ijs, quæ apud Venetos pharmacopolas sunt, easdem utique esse sine dubio cognoscitur; quæ si recentes conseruarentur, veritas hæc omnibus esset manifestissima, ita validus, ac manifestus in ijs odor opobalsami perciperetur, ex quo omne dubium ex ipsorum animis sponte excidisset. ABDEL. Tibi sufficiat, hæc de balsami planta, succo, fructibus, virgis ex nobis audiuisse, atque didicisse, ramumque istum ex balsami frutice dissectum nunc Alpine spectare poteris, atque ex dictis ipsum recognoscere. Sed absoluto de ijs sermone, cum iam Sol supra horizontem multum ascenderit, aeremque inflammare coeperit, satius erit nos hinc abire, & in urbem redire, priusquam augeatur caloris æstus. ALPIN. Rectè suades, abeamus, vobisque quod tantum hætenus susceperitis laborem, multas gratias refero, meque ut pro vestra humanitate ametis quemadmodum facitis etiam, atque etiam rogo. Valete. ABDEL. Atque

Unable to display this page

Unable to display this page

ÆGYPTII BALSAMI OBSER-

*uatio ex Petro Bellonio in libro II. itinera-**riarum obseruationum, capite**XXXIX. collecta.*

IN quodam pago spectatum iuimus hortum balsa-
mi fruticibus confitum, qui à Cayro longius haud
abest, quam Lendit à Lutetia. Quoniam porro
balsami planta admodum celebris, preciosa, raraque
est; hic scribere libuit quidquid ad eius historiam perti-
nere arbitrati sumus. Quosdam esse scimus, qui Ma-
ereæ Balsamum ex Iudæa delatum esse putent: rem au-
tem haud ita se habere, postea demonstrabimus. In
magno quodam horto sunt, sed angusto loco muris
conclusæ, quos extructos fuisse aiunt, postquam Tur-
ca Aegyptum Sultano ademit: Bacha autem à Tur-
carum Imperatore huic regioni præfectum, ea arbu-
sta digna existimasse, quæ peculiari loco concluderen-
tur. Cum istic essemus, nouem, aut decem duntaxat
frutices eius aderant, qui nullum liquorem præbe-
bant. Inter notas à ueteribus proditas, quibus balsa-
mum dignosci possit, vna est, vt perpetuo vireat: illud ta-
men in Materea, apud Cayrum, pauca admodum folia
Septembri mense habebat: quod nobis insolens visum
est. Nam reliquæ arbores, quæ hyeme virere solent, fo-
lia solum nouo uere abijciunt, cum videlicet noua ger-
mina produxerunt: solentque autumno magis virere,
quàm nouo uere. At reliquæ, quæ folia abijciunt, id sub
hyemem facere solent, vt æstate noua adquirant. Ideo-
que nobis præter naturam videbatur, balsamum folia
abijcere,

D E B A L S A M O

abijcere, ut hyeme noua germina produceret: nobis enim id obseruantibus, quaecumq; habuit folia, recens nata erant. Eius iustam magnitudinem tradere nequimus; nam quotquot eius frutices in horto aderant, stipitem solum habebant pedis longitudine, & pollicari crassicie, tenuibus ramulis præditum, raris folijs obfitis. Vbicunq; autem tandem nascantur, duorum aut trium cubitorum altitudinem non superant; & pedali altitudine cum sunt, in multos graciles ramulos anserinæ pennæ caule aut crassiores finduntur. Balsami frutices Matareæ iam recens putari fuerant, sic ut foli stipites superessent, qui ramulorum rudimenta producebant. Eiusdem etenim est balsamum cum vitæ naturæ, quam singulis annis putare necesse est, alioqui degenerat. Noua illa balsami germina sub rubente cortice erant tecta, foliaq; viridia habebant, lentiscinorum foliorum modo formata, hoc vtrinque in neruo nata, ut in rosarum, vel fraxini, vel iuglandis folijs videre est; cicëris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, sicq; constructa erat eorum series, ut postremum foliolum extimam alam occupans, imparem numerum efficeret: nam totius alæ foliolis numeratis, terna, quina, aut septena inueniuntur, septenarium certe numerum superare vix animaduertimus: extremum autem foliolum reliquis maius est, factò etenim ab illo progressu, reliqua sensim minutiora fiunt, ut in rutæ folijs. Plinius in eius historia Theophrastum per omnia sequutus est, quemadmodum etiam Dioscorides, eiusq; vestigijs insistentes, balsami folia rutæ folijs compararunt: quod ueritati consonum esse deprehendimus. Quoniam autem primum in Matarea illud exacte non obseruaueramus, denuo illud spectatum iuimus, eiusq; ramulum nacti, ipsum atque illius folia degustauimus, quæ

quæ facultatis non nihil adstrictoriæ esse comperimus, pinguisq; aliquantulum saporis, atque aromatici: ramulorum autem cortex his odoratior est. Geminio cortice præditi sunt ramuli, extimo foris subrubente, qui ut membrana intimum viridem operit. Is gustatus inter Thus, & terebinthi folium sapit, satureiæ syluestri sapore simili admodum grato, atque digitis tritus cardamomum olet: ipsum lignum candicat, odorisque & saporis expers est, non secus atque aliud inutile lignum. Ipsius virgæ rectæ sunt & graciles, rarisq; foliorum alis sparsim & confuso ordine nascentibus oblectæ, quæ (ut diximus) ternis, quinis, aut septenis foliolis constant. Variæ sunt auctorum, qui de balsamo scripserunt opiniones: & nisi nos ipsi plantam conspexissemus, nihil post illos de eo scribere ausi fuisset: atq; in eam ferè opinionem inclinarem, illud in Hierico planis nunquam cultum fuisse. Quia autem ipsum fruticem vidimus, diligenterque obseruauimus, de eo tanquam de re quæ diligenti obseruatione digna, disserere libuit. Experientia autem didicimus, lignum illud vulgo xilobalsamum nuncupatum, quod ex foelici Arabia delatum, à mercatoribus venditur, cum Aegyptio quod in Matarea colitur, conuenire: nam desiccatum nostrum balsami ramum cum eo, quod in officinis venale reperitur contulimus, atque omnibus notis respondere, deprehendimus: estque ex duobus alterum necessarium, aut xilobalsamum & carpobalsamum, quale in officinis venditur, adulterinum esse, aut illud Aegyptium, quod colitur in Matarea orto, legitimumq; balsamum esse censetur. Nam cum in omnibus conueniant, certi que simus idem esse, asserimus, & concludimus id, quod hoc nomine venale reperitur, simile ei esse, quod ab omni antiquitate in usu fuit.

DE BALSAMO

Balsamum nunc temporis in sola Aegypto colitur apud Cayrum. Et licet Theophrastus in ea opinione sit, id sylvestre & sponte nasci non inueniri: asserere tamen audemus ab omni æuo in foelici Arabia fuisse, atque etiam nunc nasci, cuius lignum, & fructus etiam olim ad nos perlanta fuerit cum alijs Arabia mercibus. Atque demenstrare uolumus ea non minus cognita fuisse mercatoribus quam reliqua aromata, ut ex medicamentorum, quibus perpetuò inijci solita sunt, cõpositionibus apparet. An non Mithridates in suum medicamentum intulit? An non in officinis uenalia reperiebantur? Id ex sola Dioscoridis auctoritate probari potest, qui in sua atate carpobalsamum adulterari conqueritur. Carpobalsamum (inquit) adulteratur semine hyperico simili, quod à petra oppido defertur: per petram oppidum Mecam intelligimus, atque de xilobalsamo: è ligni genere, quod xilobalsamum uocant, probatur recens, sarmento tenui, fuluum odoratum quoadatenus opobasamum spirans. Ex his liquido apparet vulgaris vsus inter reliqua aromata fuisse. Sed & ex Diodori Siculi uetustissimi scriptoris Arabia foelicis opes enumerantis uerbis manifestò liquet. Maritimis enim locis balsamum producere ait. Cultum igitur id esse non intelligit, sed sponte nascens. Pausanias etiam tradit balsamum Arabia fruticem esse. Plerique tamen auctores de balsamo agentes inter se non conueniunt: Nam Strabo prodit in Syria nasci apud lacum Genezareth, inter montem Libanum & Antilibanum. Reliqui uolunt solâ Iudæam regionem id producere, eiusq; ramos osseo cultro aut vitro duntaxat vulnerandos esse ad liquorem eliciendum; alioqui si ferro cadantur, statim emori. Cornelius Tacitus scribit, ferro iuxta adposito metu exhorrescere, idcir-

co alijs quàm ferreis instrumentis vulnerandum, si li-
quorem elicere quis cupiat. Percontantes à mercato-
ribus Cayri de balsamo, cum nostrum ramulum con-
ferremus, nobis affirmarunt, quidquid xilobalsami,
uel carpobalsami vnquam uendidissent, id omne ex Me-
ca cum alijs aromatibus accepisse; atque meminisse suo
tempore balsami frutices, qui nunc in Matarea co-
luntur, ex Arabia foelici delatos esse, magnis
sumptibus Sultani. Quoniam vero id no-
bis tam multi affirmarunt, existima-
uimus sine vllò scrupulo
aut dissimulatione
nobis licere id
scribe-
re.

Laus Deo Opt. Max.

F I N I S.

INDEX OMNIUM
CAPITVM QVAE IN
HOC LIBRO
CONTINENTVR.

DE balsami planta, succo, fructibus, & vir-
gis esse loquendum. Cap. I. fol. 1.
An balsami planta, eiusq; succus, fructus ac
virgae nunc reperiantur, & quibus in locis proue-
niant. Cap. II. 2.
Plantæ, quæ ab antiquis Arabiæ medicis baleſſan, à
Græcis βάλσαμον, & à latinis balsamum vocabatur,
fructuum succiq; descriptio. Cap. III. 9.
Veri opobalsami cognitio unde sumatur, & qui ex
ex antiquis verè hunc succum litteris prodiderint.
Cap. IIII. 13.

De

De notis, quibus verum opobalsamum à non vero syn-
cerum ab adulterato tutò cognoscitur, ac discernitur.

Cap. V.

16.

Veri carpobalsami, & xilobalsami cognitio, & consi-
deratio. Cap. VI.

19.

Cur Petri Bellonij observationes in Ægipto circa balsa-
mi plantam factæ hic adnotatæ sint. Cap. VII.
fol.

23.

Ægyptij balsami observatio ex Petro Bellonio in libro
II. itinerariarum observationum, capite XXXIX.
collecta. Cap. VIII.

24.

F I N I S.

